

סימן כא

סימן כא

מאי דכתיב כל הנשמה

קשיא ליה ביה חדא מאי אתא לרבות כל, נימא הנשמה תהלי, ועוד אמאי לא קאמר אלא תהלי ית, מכל השמות לא נקט אלא שם ית, ותירץ שלא יעלה על דעתך שעם היות שמיני הנשמות נחלקות למינים בסוד הפרצוף, לומר שהם ממקורות מחולקי שאינו, כדתניא כל נשמתין בין מכל איזה פרצוף שיהיה, מכל איזו ידיעה קצרה או מעוטה, חשוכה ומאירה, כל נשמתין אתו מהאי גופא קדישא דהיינו סוד הדמות העליון, ונקרא גוף שהוא סוד הגוף הנרמז באדרא וזה שאמר כל הנשמה, אין נשמה שלא יהיה ראויה להלל שכולם מלמעלה, ומאן אתר, שמא תאמר יש מרגלי הגוף הזה, יש מזרועותיו, יש מידי וכו' וצא, לזה אמר ומאן אתר מההוא אתר דאיכרי י"ה, שהוא סוד החכמה מוחא עילאה שמשם נמשך הזרע אל הנקבה על ידי הזכר, ומתהווים מזווגא דקב"ה ושכינתו, מאן אתר דא, ירצה מאיזו בחינה מהחכמה, ופירשו מבחינת ל"ב נתיבות שבה שבסודם נמצאו כל התויות, ולפרש פרטיות הענין מייתי האי תאנא, הנה דקדק שאמר מהאי חכמתא דמבויעי נפקין הרי שהוא סוד החכמה בבחינה עליונה, שממנה מתפשטין ל"ב נתיבות, וזהו

שאמר דמבויעי נפקין, מורה שהיא בחינה דקה וממנה מתפשטין מבויעין לתלתין אינם בה תלתין אלא אחר התפשטות המקומות, ממנה הם מתפשטין לתלתין ותריין שבילין ובאותה הנקודה הנעלמת אשתכלל כולא, ובענין שכל הנמצאים מושרשים בל"ב נתיבות, שורש שורשם בשם י"ה שהוא מציאות החכמה קודם התפשטותה, וזהו שאמר והוא אתקרי רוחא קדישא דהיינו נשמה הכוללת כל נשמות, או ירצה נקודה דקה הכוללת כל הנתיבות, ועתה מטעם זה אמר שם ית שהוא שורש לנשמות כדפירשנו, והיינו מציאות הדעת הנעלם בחכמה שהוא הנקרא רוח, וכליל כל רוחין כל עשר ספירות, והיינו ששמו יהוה ונקודת

אמר ר' יהודה מאי דכתיב כל הנשמה תהלי ית, משום הא דתניא כל נשמתין אתו מהאי גופא קדישא ואתערין בבני נשא, ומאן אתר, מההוא אתר דאיכרי ית, מאן אתר דא, אמר ר' יהודה (תהלים קד) דכתיב מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית, תאנא מהאי חכמתא דמבויעי נפקין לתלתין ותריין שבילין אשתכלל כולא, וכל מה דאית לעילא ותתא, והוא אתקרי רוחא קדישא דכל רוחין אשתכללו ביה, אמר ר' יצחק ביומא דהוה ר' שמעון פריש מלה דא עיניו נבעין מיא, והוה אמר כל גנויא דמלכא עילאה אתמסרן בחד מפתחא, ואתגליא [בקופיטן] [בקופיטן] דקורדינוי גליפין עילאין, אלא הכי תאנא מאן יכיל לאשתמודעא ולאתכללא מה דגניו בדא מבויעא, דהא משה לא גלי דא ביומי כד הוה גלי רוא עמיקתא לישראל, ואף על גב דכולא הוה מתגליא על ידוי, אלא בההיא שעתא דבעא קודשא בריך הוא לסלקא ליה למתיבתא קדישא עילאה ולטמרא ליה מבני נשא, דכתיב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, ממש בההוא יומא אשתלימו יומי לאתקרבא לאתר דא דכתיב הן קרבו ימך קרבו ממש, דתניא אמר ר' שמעון משה לא מיית, ואי תימא והא כתיב וימת שם משה כך בכל אתר לצדיקיא קרי בהו מיתה, מאי מיתה, מסטרא דילן איכרי הכי, דתניא אמר ר' שמעון וכן תאנא דמאן דאיהו בשלימותא דמהימנותא קדישא תליא ביה לא תליא ביה מיתה ולא מיית, כמא דהוה ביעקב דמהימנותא שלימתא הוה ביה, דאמר ר' שמעון לא יקרא עוד שמך יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, ויקרא את שמו ישראל, מאי ישראל שלימותא דכולא, דכתיב (ירמיה ל) ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שביים ושב יעקב ושקט ושאנן וגומר, אמר ר' יהודה מהכא כי אתך אני דייקא, זכאה חולקיה דמאריה אמר ליה כן, כי אתי אתה לא כתיב אלא כי אתך אני, דמאריה אתי לאתחברא דיוריה עמיה, אמר ר' שמעון שפיר קאמר רבי אבא דאמר (שם) ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד, ושב יעקב לאתקרי בשמא אחרא, דכתיב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל, דבר אחר ושב יעקב לאתר דאתנסיב מתמן, ושקט בעולם הזה, ושאנן בעולם הבא, ואין מחריד ממלאך המות, דמשמע דכולא הוה ביה, ר' יצחק אמר חברייא הא אוקמוה דכתיב ואת זרעך מארץ שביים, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים.

ותברית

שמו יְהוָה והוא כלל עשר ספירות בתשע נקודות, דהיינו תשע ספירות, והאותיות המקבילות הנקודות הם במלכות כדפירשנו בספ"ר בשער שם בן ארבע והוא הנקרא מפתח בפרשת בראשית שער (?) סימן (?), מפרש שהוא בכור פטר רחם ולכך אמר שהוא מפתחא דכל גנויא דמלכא קדישא עילאה שהוא חכמה אתמסרן במפתח הזה, והוא מתגלה למעלה מהחכמה אל הבינה, והוא סוד הדעת הנעלם מדתו של משה, מאן יכיל לאשתמודעא מפני שהוא כלל הכל ושורש כל נמצא מושרש בו וגנוי בו, דהא משה לא גלי דא ביומוי עם היות שהזכיר וגלה המדות לישראל, סוד הדעת מעולם לא גלה, ואף על גב דכולא

הוה

היה מתגליא על ידי שהרי מבוע התורה ומדתו של משה היה הדעת הזה הנעלם, ועם כל זה לא גלה אלא בשעת פטירתו גלה דכתיב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, ושם י"ה עולה מאה ועשרים, בנקודותיו ואותיותיו עולה קי"ב, וארבעה נקודות וארבעה אותיות הם מאה ועשרים, ולא נשלם משה למדת זו עד יום סלוקו, והיינו הן קרבו ימיו, כלל מאה ועשרים שהם מפורים וקרבו להכלל במקור הזה, וכן הוא כלל שש קצוות המתפשטין, קרבו ימיו להכלל בסוד הדעת, **מסטרא דילן** שנסתר ונעלם, אמנם הוא נגבו ומסתלק במקור העליון, אמנם מציאותו אינו אלא גניזה שהוא גבו ומאיר מלמעלה, וכן מרע"ה נלקח להאיר למעלה בגן עדן העליון, **מאן דאיהו בשלימותא דמהימנותא**, היינו שכולל במציאות מרכבתו עשר ספירות כולם, לא תליא ביה מיתה שהם החיצונים מפני שהוא בעץ החיים, והמיתה תלויה למטה במקום החסרון, וזה בשלימות אין בו מיתה, ולכך לא מית, שכיון שהוא מרכבה אל מקום החיים אין בו מיתה, **כמא דהוה ביעקב**, הן אמת יעקב מרכבה לתפארת סתם, אמנם אחר כך עלה אל סוד ישראל שהוא עולה ונאחד בדעת מפני שישראל עלה במחשבה, ומרע"ה כל עיקרו בסוד הדעת, יעקב בתפארת אבל עולה בסוד ישראל ונאחד בדעת, ולכך יעקב בצד מה מהימנותא שלימתא הוה ביה, שבהיותו בתפארת אין בו מהימנותא שלימתא, מפני שהתפארת תלוי שלימותו במלכות, שאם אין המלכות מתייחדת ונקשרה עמו אינו שלם, אמנם הדעת בו כלל כל עשר ספירות יחד, ובו סוד הכל, כי ⁵ היינו התכמה והכתר עליה, ⁶ היינו תבינה המאצלת שלשה אבות, ⁷ היינו התפארת שבו נקשרת התפארת והמלכות, דהיינו נקודה בחיק בעלה סוד הקמץ, ⁸ היינו מלכות מאצלת נצח הוד יסוד והיא רוכבת למעלה מהם, ראה כמה מעלות לשם זה, מורה על הכתר על התכמה מעלה אחת, ומורה על שלשה אבות מרכבה לבינה, ומורה על ייחוד תפארת ומלכות בתפארת, ומורה על מלכות רוכבת על נצח הוד יסוד, שזוהי המעלה החשובה, וארבעה אותיות הורו ארבעה מיני ייחוד ומעלה, והיינו מהימנותא שלימתא המשלים כל בחינות הספירות, וכך יעקב עם היות שהיה איש תם יושב אהלים, עם כל זה ישראל מעלה שהוא תפארת נקשר בתוך התכמה בשורש הזה, ואינו ממש בסוד הדעת אלא הדעת חלק למרע"ה והתפארת לו, שתי בחינות עולה למעלה ונקשר, או יורד למטה אל בין הספירות, ולזה נקראו לו שני שמות האחד יעקב השני ישראל,

ווי לעלמא וכו', הנה קודם שנתנה התורה היה עונש גדול לבני העולם על שאינם משגיחים בשכלם על מציאותם, ויתנו לשום עבודה, [ויעבוד לשר] ועתה שנתנה תורה ונתגלה העבודה לכל, יש להם עונש על עונש דהא מאריהון אשגח בגיניהון יראה שאפס כח הדעת לדעת העבודה מעצמן כמו שידעו

האבות

ועם היות שנקרא ישראל נקרא יעקב מפני שיורד למטה כדפירשנו, אמנם ישראל שלימותא דכולא כדפירש', והיינו אל תירא יעקב, עם היות שהוא למטה מקום היראה, ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק, כמא דאת אמר מרחוק ה' נראה לי, דהיינו מהתכמה משם מרחוק מושיעך על ידי קשרו במקום הנעלם הזה, ואת זרעך מארץ וכו' דהיינו תולדות שהוא מוליד בסוד הנשמות הבאות לישראל למטה, ומה זרעו בחיים אף הוא בחיים כדמסיק לקמיה שלא שלט בו מות כלל, ורצה בזה זרע הנשפע מהמוח להתהוות ממנו הנשמות, בחיים שהוא נשפע מהתכמה בסוד החיים העליונים, אף התפארת עולה ונקשר בסוד החיים העליונים מקור הנשמות שבחכמה בסוד הדעת כדפירשנו. **אתך אני הענין אם יאמר אתי אתה** הם דברי המלכות אתי למטה אתה שהוא תפארת, אמנם אתך אני היינו שהמלכות עולה למעלה, שהיא נקראת אני ונקשרת עם התפארת למעלה, והייחוד מסולק מן הקליפות, וזה מורה שהתפארת נקשר ביעקב, ולזה שכינה רודפת אחר התפארת כדי להסתלק אליו, ולכך **מאריה אתי לאתחברא ד'וריה** והשכינה היא מבקשת התפארת ומוצא אותו ביעקב כדפירשנו. **ושב יעקב** שם יעקב מורה על רדת התפארת אל מקומו למטה, והיינו בגלות שאין התפארת מתייחד עם המלכות אינו נקשר בחיים העליונים ובסוד המחשבה העליונה, **ושב יעקב לאתקרי בשמא אחרא** דהיינו ישראל המורה על קשרו למעלה, והנה עתה בפסוק שני עניינים, תאחד יעקב הנקרא לעתים ישראל, וחזר הגלות וחזר ונקרא יעקב, וזהו שאמר **שמך יעקב לא יקרא** ירצה לעתיד כשיהיה הגאולה תקרא תמיד ישראל, שאין אחר הייחוד הזה שוב פירוד, אמנם עתה שמך יעקב ויקרא שמו לעתים ישראל דהיינו כשיש ייחוד, ובגלות תמיד נקרא יעקב, ושב יעקב אחר הגלות לתקרא ישראל, ושוב לא יקרא יעקב, וזהו שאמר לא יקרא שמך עוד, לא יהיה אחר הגאולה הזאת גלות, **ושב יעקב לאתר וכו'** היינו שהוא נקשר במקורו, ומה שנקרא במצרים יעקב ייחזור לארץ ישראל בגאולתו ויקרא ישראל, ושקט בעולם הזה בייחודו עם המלכות, תפארת ומלכות יחד, **ושאנן בעולם הבא** בסוד עלייתו למעלה, ואין מחירך ממלאך המות ששוב אין הקליפות נאחזות במדתו, משמע דכולא הוה ביה מעלות אלו והיה בו שלימות האצילות ולא מת, ואת זרעך מה זרעו וכו' פירשנו לעיל.

והברית התכון בתוך הקרשים וגומ', ר' יהודה פתח (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו, וכתיב אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבוקר יאכלו, במאי אוקימנא הני קראי, אמר רבי יהודה ווי לעלמא דלא אשגחון בפולחנא דמאריהון, אבל אורייתא דאהדר קמיהו דישראל ואוליף לון יתיר מכולא, תא חזי לית שבתא דברנש בהאי עלמא ובעלמא דאתי כשבחא דאורייתא דכתיב בה (משלי ח) בי מלכים ימלוכו, דהא תנינן כד סליק רב הונא להתם אשכח רבנן דהוו עסקי בהאי קרא דכתיב (ירמיה נא) ופקדתי על כל בבבל והוצאתי את בלעז מפיו ולא ינהרו אליו עוד גוים, ורב הונא לא הוו משגחין ביה

דהא

האבות, לזה לאוטבא להון לזכותם הקל מעליהם הטורח ההוא, ואנח קמייהו פתגמי אורייתא המגלה להם סוד העבודה ואין נותנים לבם לדעת, מילה בהיותו בן שמונת ימים כדי שיתעלה מהערלת והקליפות, שעד שמונה הוא רך בימים אין בהיותו קיום מלא (כתהו) [כוחו] בעמקי החצונים, פדיון אחר שלשים יום ששלמו לו הקף שלם מהשכינה שכן הם ימיה, עולה אל תיסוד שהוא הגואל, ומאותם השלשים יום הם שבעה אל החצונים התחתונים למטה, שהם שבעה מדרגות שהשכינה מנהגת בחוץ, ומהם ולמעלה היא מתקדשת ומאירה למעלה במילה ופריעה, ואחר כך כשיתקרב אל העשרים להשיאו אשה להעלות אל סוד התפארת, נושא השכינה לאשה, ומשם הוא עולה לעצמו כפי מעשהו, כך עשה הקב"ה לישראל זכרים למילה אם במצות התורה, אם לישראל ממש בצאתם מהמדבר השם ליכנס לארץ למלכות, פדיון שאחר שנימולו במצרים כדי ליכנס במלכות והיו הם והיא

בשעבוד מצרים, גאלם ממצרים מצדיק תיסוד שהוא הגואל, אמנם ישראל היו בשתי מדרגות מתגלגלים, עד שזכו ועלו בסוד שהם זכר ונקבה, כל אחד ואחד זכה שהוא בתפארת, ועלה על ידי העבודה לסוד מדרגת זו על ידי מה שברא המציאות זכר ונקבה, מה שאם לא יהיה נקבה לאדם לא היה מעולם בזכר, ואחר כך העלה אותם אל מדרגת הבינה עולם הבא, וזהו סוד ואשא אתכם על כנפי נשרים וכו' דהיינו סוד כנפי הבינה, הספירות המתפשטות ממנה, ומושכות לישראל אל הבינה עולם הבא, ור' יוסי אמר שיותר מעלה מזו טבע התורה, שמתורת אחר האדם ומלמדו להועיל לעלות המדרגות האלה ויותר מהם, שהתורה יורד למטה למטה ומעלה האדם למעלה למעלה, וזהו שאמר דאיהדר וכו' ואוליף וכו', והיינו כדמסיק שהיא עיקר אפילו בעולם הבא, מפני שהאדם מתעלה בעולם הבא עוד יותר מזה על ידי התורה וזהו שאמר תא חזי וכו', בי מלכים היינו הנקראים מלכים מפני שנאותים במלכות על ידי [עליה?] מהמלכות כל הספירות עד שאמר להנחיל אותה יש מן החכמה, ואוצרותיהם אמלא מן הכתר, ודוק ותשכח הפסוקים אם כי כל המעלות מן התורה. הא כתיב ביה ועד אחרן עאל

דהא לא אשתמודען ליה בקדמיתא בגין דהוה זעיר, עאל לבי מדרשא ואשכח רבנן דהוה אמרי האי קרא אית לאסתכלא ביה, אי טעותיה ודחלתיה דנבוכדנאצר הוה שמיה בל, הא כתיב ביה (דניאל ד) ועד אחרן עאל. קדמי דניאל די שמיה בלטשאצר כשם אלהי, ועוד מאי והוצאתי את בלעז מפיו, קם רב הונא ביני קיימי דעמודי ואמר אילו הוינא באתרי דרישנא ליה להאי פסוקא, לא אשגחו ביה, קם תניינות ואמר מלה דא, אתא ר' יודאי בר רב ואותבי[ה] קמיה, אמר ליה אימא ברי אימא, דמילי דאורייתא כתיב בהו (משלי א) בראש הומיות תקרא וגומ', פתח ואמר הכי תנינן ביומי קדמאי עד לא אתא יעקב הוה ברנש שלו בביתיה, מטא זמניה מית בלא מרעין, כיון דאתא יעקב בעא רחמי [קמיה] דקודשא בריך הוא, אמר ליה מארי דעלמא אי ניחא קמך לינפול ברנש בבי מרעיה תרין או תלת יומין ולבתר יתכנש לעמיה, ויפקיד לביתיה ויתוב מחובוי, אמר ליה שפיר, את הוא סימנא בעלמא, תא חזי מה כתיב ביה (בראשית מח) ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה, חלה כתיב מה דלא הוה לברנש מקדמת דנא, בתר דשכיב לא הוה ברנש דהוה ליה מרעין דלא מית, עד דאתא חזקיה, מה כתיב ביה (ישעיה לח) בימים ההם חלה חזקיה וגומ', תא חזי מה כתיב ויסב חזקיה פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' ויאמר, אמר ליה אי ניחא קמך דיתסון בני נשא מבי מרעיהון, וידעון שמך וישתמודעון ויתובון לבתר בתיובתא שלימתא, וישתכחון בני עלמא זכאין קדמך, אמר ליה קודשא בריך הוא יאות הוא, את תהא סימנא בעלמא, וכך הוא מאי דלא חלה מקדמת דנא, הדא הוא דכתיב (שם) מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלותו ויחי מחוליו, ותאנא ההוא יומא אתחזר שמשא עשר דרגין, ותאנא מרודך בלאדן הוה אכיל כל יומא בארבע שעותי ונאים עד תשע שעותי, וההוא יומא נאים עד (ארבע) [תשע] שעותי כד אתער חמא שמשא דקאים בארבע שעותי.

וכו', ירצה וכבר נפל הצלם על ידי חגניה מישאל ועזריה, ועליו נאמר והוצאתי את בלעז מפיו, ואם כן היך אמר די שמיה ב"ל כשום אלהי וכבר נפל ונתבטל, אם ב"ל הוא שם עבודה זרה שלו לפי דברי האומרים כן. הוה ברנש שלו בביתיה וכו', וזו רעה חולה שלא היו בני אדם מתייסרים כלל אלא במיתת בנים או בממון, אבל יסורי גופם לא היה להם, ומתוך כך בני אדם אינם שבים בתשובה, וגם היו מתים פתאום לא ידעו עת פקודתם, ויעקב תבע האחת לבד דהיינו שיחלו כדי שיהיו מתחרטים על מעשיהם ולא ימותו פתאום, ובוה כיון יעקב לתקן בני אדם בתשובה שלימה, דהיינו הבינה שעל התפארת, כדי לידבק בעולם הבא אמנם תשובה תחתונה לא שאל, מפני שמדתו תפארת אינה מתדבקת אלא מתוך עולם הבא, וכשהאדם יסתלק מן העולם אזי יתדבק בעץ החיים על ידי תשובה עליונה, ולזה ענין זה היה תלוי ביעקב לפי מדתו ולא בשאר האבות, אמנם ענין זה הוגד ליוסף שהרי יעקב יסתלק ממנו ומתפרד ומתעלה אות ו' עליונה מעלין אל סוד הבינה, ולזה ויאמר ליוסף וכו' והיה יעקב פתח כניסה לכל זרעו לעלות אל התשובה, אמנם תיקון תשובה תחתונה שהיא חיי העולם הזה לא היו תלויים

לומר שחד בדרא או תרי בדרא הכי הוה, אמנם חזקיה תבע לרוב העולם, ועוד יש לומר שאפילו שנגזר למיתה תבע שיתוקן על ידי תשובה כדפירשנו, והיינו כדמסיק קרא חלה חזקיהו למות וחיה, זה תביעתו ממש שינצל מהמות, ובאיוב כתיב מעיקרא אך את נפשו שמור.

ביעקב, מפני שהוא עולה מתפארת לעולם הבא בינה, אמנם חזקיה היה מלך נאחז במלכות ותבע על תיקוני המלכות כשמה, שמדה זו נפגמת על ידי החטאים אמר שיתייסרו בני אדם בחולאים כדי שיתטאו יתקנו על ידי תשובה תחתונה לתיקון העולם הזה, ואם תאמר והרי איוב חלה מהשחין וחיה ממנו והיה קודם חזקיה לדעת הרוב, ויש

מכאן ואילך לא נמצא ביאור הרב
עד תאנא אמר ר' שמעון וכו'
והבריח התיכון וכו'

לההוא צלמא, ונטל מאנא ממני מקדשא דהוה גליף ביה שמא קדישא ועייל ליה בפומיה דההוא צלמא, ובההיא שעתא הוה ממלל רברבן, עד דאתא דניאל וקריב גביה דההוא צלמא, ואמר אנא שליחא דמארא עילאה גוזרני עליך למיפק מהכא, אדכר שמא קדישא ונפק ההוא מאנא ונפל צלמא ואתבר, היינו דכתיב והוצאתי את בלעז מפיו ולא ינהרו אליו עוד גוים, קם רבי יהודה ונשקיה על רישיה, אמר אי לא דא דאקרבך בקוטפיא הכא לא אשתמודענא בך, והוה דחלין קמיה מההוא יומא.

תאנא (קהלת י) אשרך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו, ר' יוסי אוקים להאי קרא במשה, בשעתא דאפיק להון לישראל ממצרים ועבד לון בני חורין, ושריך בעת יאכלו דכתיב (שמות יב) ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה, אמר רבי שמעון בן יוחאי וכי לא אמינא דמלוי דשלמה מלכא דכולהו בגו לגו היכלא קדישא הוה, והאי דאמריתו כולא שפיר הוה ולדרשא הוא דאתא, אבל האי קרא לעילא בהיכלא קדישא הוא, תאנא אשרך ארץ שמלכך בן חורין, מאי ארץ ארץ סתם, דתניא מאי דכתיב (איכה ב) השליך משמים ארץ תפארת ישראל, אלא האי ארץ היא רזא בגו כתרי מלכא קדישא, דכתיב ביה (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ

אמר מאי האי בקטולא דקונטירא קונטירוי אנקטרתון, אמרי ליה למה, אמר דנאימנא יומא חד ותלתות יומא, אמרי ליה לאו הכי אלא אלהא דחזקיהו עבד יומא דין תרין ניסין, אסי לחזקיהו ממרעיה, ואהדר שמשא לעידנא דא, (ואית) אמר וכי אית בעלמא אלהא רבא בר מאלהי, אמרו אלהא דחזקיהו, קם וכתב כתבוי שלם לחזקיהו מלכא דיהודה ושלם לאלהא ושלם לירושלם קרתא קדישא, לבתר אמליך, וקם מכרסיה, ופסע תלת פסיען וכתב אחרנין שלם לאלהא רבא דבירושלם ושלם לחזקיהו מלכא דיהודאי ושלם לירושלם קרתא קדישא, אמר ליה קודשא בריך הוא אנת פסעת בגין יקרי תלת פסיען, חייך מינך יפקון תלת מלכין שליטין קסטירין רופינין דשליטין בכל עלמא, וקדמא מנייהו נבוכדנאצר הוה, תא חזי מאי אמר ליה דניאל (דניאל ב) אנת הוא רישא די דהבא ובתריך תקום מלכו אחרי ארע מינך ומלכא תליתאה אחרי וגומ', מה כתיב (שם א) נבוכדנאצר מלכא עבד צלם די דהב רומיה אמין שתין, פתייה אמין שית, אמר נבוכדנאצר צלמא דחזינא הוה רישא די דהבא, מעוי די כסף, אנא אעביד כולא דדהבא דלהוי קספירא דדהבא ברישא, נ"א גופא תתאה ברישא, ותאנא כנש כל אומיא ועממייא ולישניא למפלח

ארץ ושמים, והאי ארץ כל מה דיניק ואתון
מההוא אתר דאיכרי שמים הוא, ולא אתונת
ארעא דא אלא משלימותא קדישא דאיכרי
שמים (דאיכרי שמים) ובשעתא דבעא
קודשא בריך הוא לאחרבא ביתיה דלתתא
וארעא קדישא, אעבר להאי ארעא קדישא
בקדמיתא ונחית ליה מההוא דרגא דהוה
ינקא משמים קדישא, ולבתר חריב להאי
דלתתא, הדא הוא דכתיב השליך משמים
ארץ בקדמיתא ולא זכר הדום רגליו,
דתניא כך אורחוי דקודשא בריך הוא כד
בעי למידן עלמא בקדמיתא עביד דינא
לעילא ולבתר אתקיים לתתא, דכתיב

(ישעיה כד) 'פקוד ה' על צבא המרום במרום
בקדמיתא, ולבתר ועל מלכי האדמה באדמה,
אמר ר' שמעון אשרך ארץ שמלכך בן
חורין דון לן בסגיאנותא בלא דחילו דאחרא,
ומההוא מלכא עילאה אתון כולא ושריך
בעת יאכלו כמא דאת אמר (במדבר כג) כעת
יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל אי
לך ארץ שמלכך נער כמא דאת אמר
(ישעיה ג) ונתתי נערים שריהם, (דמי) [דווי]
לארעא כד ינקא משמאלא, ושריך בבוקר
יאכלו בההוא קדרותא, ועד לא נהיר ולא
שלטא מה דשלטא.

תאנא

יעקב תפארת קדישא
שעולה ונקשר בקדש העליון
שכולל החסד והדין והרחמים,
שאין שלימות פחות משלשתם,
וכן דקדק הכתוב שאמר
ויעקב איש תם יושב
אהלים, והנה יש בכתוב
כפל אומרו איש, דלימא
ויעקב תם מאי איש לדרשא
אתא, ועוד אומרו תם יושב
אהלים היינו תם היינו אהלים,
אלא ודאי תרתי קמשמע לן,
ויעקב איש היינו מדתו, תם
היינו שעולה ומשלים למעלה
קדישא כדפירשנו, ומשלים
למעלה, יושב אהלים למטה
ואני אפרש איש תם דאחיד
לתרי סטרין, יושב אהלים
היינו יושב במלכות שנקראת
אהל, לזה אמר יושב אהל
לא כתיב דלשתמע אהל

תאנא אמר ר' שמעון והברית התיכון בתוך הקרשים מברית מן
הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא, כמא דאוקימנא דכתיב
(בראשית כה) ויעקב איש תם יושב אהלים, יושב אהל לא כתיב אלא יושב
אהלים תרי, דאחיד להאי ואחיד להאי, אוף הכא כתיב והברית התיכון
בתוך הקרשים מברית מן הקצה אל הקצה, דאחיד להאי ולהאי, דתנינן
מאי איש תם כתרגומו שלים, שלים מכולא, שלים לתרין סטרין, לעתיקא
קדישא ולועיר אפיו, שלים לחסד עילאה ולגבורה עילאה, ואשלים
להאי ולהאי, אמר ר' שמעון חמינא דהא חכמה כלל כולא, וחסד עילאה
נפקא מחכמה, גבורה דהוא דינא תקיפא נפקא מבינה, יעקב אשלים
לתרין סטרין, ואבהן כלל כולא, ויעקב כלל אבהתא, תאנא בטש חכמה
בשבילוי וכניף ברותא למיא, ואתכנפו מיא לאתר חד, ואתפתחו חמשין
תרעין דבינה, מאילין שבילין נפקי עשרה כתרין בקרניטי זהירין,
ואשתארו עשרין ותרין שבילין, בטש ההוא רוחא באינון שבילין,
ואתפתחו חמשין תרעין דבינה, ואתגלילו עשרין ותרין בחמשין תרעין
דיובלא, ואתעטרו בשבעין ותרין אתון דשמא קדישא, אילין אתפתחו
לסטרוי, [ואתעטרו] אילין עשרין ותרין כתרין דרחמי דכלילן בעתיק
יומין דנהיר לון כל חד בסטרוי.

אתעטרו

איש ת"ם, מפני שיש איש שמורה דין, הכא איש תם המורה
שלימו לעתיקא קדישא ולמטה, כי שתי זרועות לועיר
אנפיו, והוא מתמצע למעלה ולמטה, ומה רוצה לומר יושב
אהלים שלים לחסד עילאה ולגבורה עילאה דהיינו
חסד וגבורה שבחכמה ושבבינה, ומשם מתחיל להכריע
הקצוות, והיינו אומרו ואשלים להאי ולהאי, מן השורש
העליון קונה לו כח להכריע זו, אמר ר' שמעון חמינא
לענין זה הנזכר אני רואה שהעניינים בתחלת האצילות
קשים קצת, ויתוקנו בהשקפת הענין, האחד שהחכמה
כלל כולא וכל האצילות יוצא ממנה, וכאשר בא האצילות
להגלות לא נתגלו הספירות כולם מחכמת אל הבינה, אלא
חסד גשלים ונגמר, ולזה חסד עילאה נקרא מחכמה, ולא
שמשה אל החסד הבינה אלא מעבר לבד, ולזה נקראת חסד
עילאה שהיא (נמצאת) [מוצאת] מלמעלה, גבורה לא

נמצאת

המלכות, אלא אהלים תרי אם כן הם תרי ימין ושמאל
דאחיד להאי וכו', ומשום דיושב משמע שהולך לזה
יושב אצלו והולך אצל אחר ויושב אצלו, ואם כן ליכא
דאחיד, לזה אמר יושב אהלים תרי בבת אחת הוא
יושב בשני אהלים, אם כן אינו שהולך אל צפון וסובב
אל צפון אלא דאחיד להאי וכו', והיינו והברית התיכון,
תפארת בתוך הקרשים, היינו שהוא באמצע אוחו לזה ולזה
מדקאמר התיכון ואחר כך בתוך הקרשים, ואחר כך מברית
מן הקצה אל הקצה להראות שהוא עולה למעלה כמו
שהוא למטה, ולזה אמר דתנינן כדי לתקן אומרו התיכון
בתוך מברית תנינן מאי איש תם שלים שלים מכולא
כל מה שנצטרך להוסיף שהוא שלימות גוסיף במלת שלים,
האחד שלים לתרין סטרין שעולה אל בין שלש ראשונות,
דהיינו איש גם כן א' כתר, " חכמה, ש' תשובה, והיינו

וברוחא תפארת נבדלות, אלו מים ואלו אש ומתפשטות, וזהו שאמר בטש ההוא רוחא באינון שבילין הם כ"ב שבילין, ונתפשטו למטה שהם כ"ב אותיות נחלקות למצאות שהם חמש, כל אחת כלולה מעשר הם חמשים שערים, והיינו ואתפתחו חמשין תרעין דבינה ואתגליפו עשרין ותרין אותיות בחמשין תרעין דיובלא, בענין שהם כ"ב אותיות קבועות בחמשה מוצאות הם סוד חמשים שערים, הרי מעתה נמנה כמה בחינות לאותיות אלו שהם סוד כ"ב נתיבות, האחד כ"ב נתיבות אותיות קבועות בחמשה מוצאות, שירצה אלו הכ"ב נתיבות מתפשטות ויוצאות מהעלמן שבחכמה, אל מציאות הויה דרך חמשה מוצאות, שהם חמשה שערים פתחים נפתחים שיעברו דרך במ האותיות, ועתה הם כ"ב עוברים דרך חמשים, ואתעטרו בשבעין, השנית אתעטרו בשבעין ותרין הם אלו סוד תשעה תיקוני דיקנא דזעיר שהם בבינה, וסודם תרין דשקילו ככולהו והם בכללות חכמה ובינה כמבואר באדרא, והיינו מן המצר קראתי י"ה ענגי במרחב י"ה שהם תרין תיקונין חכמה ובינה והם תרין, ושאר שבע תיקונין שהם ושבועין, כל אחד כולל עשר נעשו שבעין ותרין בסוד כ"ב וחמשין, ולא היו כל האותיות באלו הע"ב, כי סוד כ"ב אותיות הם תשעה תיקונין דהיינו אב גד הו זח ט, שהם במספר קטן הם מזעיר אנפין, תשעה תיקוני דיקנא שהם סוד [דכר ?] י"ב תיקוני דיקנא דאריך אנפין שהם י"ב הויות, ועוד המקור התיקון הם הכולל כולם הם י"ג, הם כ"ב אותיות והיינו בחינה שלישית, וזהו שאמר אילין אתפתחו לסטרוי, לא לכל האותיות כולל סוד שם ע"ב, אלא לסטרוי בחינות ידועות, ואתעטרו אילין עשרין ותרין כתרין דרחמי, כנודע ש"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין הם י"ג מדות של רחמים, ותשע תיקוני דזעיר אנפין הם תשע מדות של רחמים, ומרע"ה הזכירם בתורה י"ג במעשה העגל ותשע במעשה המרגלים בתפלותי, בענין שהם כלל כ"ב מדות של רחמים, וזהו שאמר ואתעטרו אלין עשרין ותרין כתרין דרחמי דכלילן בעתיק יומין שאינם כולם בזעיר אנפין, דנהיר לון כל חד בסטרוי שכל אות ואות יאיר כראוי באורו שהם כ"ב, ואם תאמר והרי יכ למ נס עפ צק ר שת הם י"ג תיקוני דיקנא דאריך והם במספר גדול, והם למטה מתשע תיקוני דיקנא דזעיר, לא קשיא שמרוב גובהם אינם מתגלים אלא למטה, מפני שכל מה שתעלה האור אי אפשר להשיגו אלא בהתפשטותו למטה, והנה סוד כלל האותיות כולם עם נקודותיהם ל"ב, ועשר אותיות ספירות נעלמות בחכמה קודם בואם אל ל"ב נתיבות, וקודם שיבואו אל מציאות התפשטות נקודות ואותיות הם מ"ב, והיינו סוד שם מ"ב שהוא סוד אימא עילאה מתעטרא במה דלעילא.

נמצאת מבושלת וגמורה מן החכמה אלא דהוא דינא תקיפא ואין דין בחכמה, וגם לא מהחכמה אל הבינה, לכך כיון דהוא דינא תקיפא נפקא מבינה שממנה ולחוץ שורת הדין, יעקב אשלים לתרין סטרוין, מתגלה מחכמה ומקנה לו מציאות שני בבינה ונמצא מכה שתיהן, ואל תחשוב שחסד מדה אחת, גבורה מדה שנית לבד חס ושלום, אלא חסד היא שבע ספירות מהחכמה, וגבורה שבע ספירות מהבינה, ובהיות החסד יוצא מחכמה אל הבינה נעשה מציאותם בבינה דין חזק, ויצא מציאותם מחכמה אל הימין, ומציאותם מהבינה אל השמאל, ויעקב כלל אבהתא כולל שש קצוות ימיניים וששה שמאליים, ואחר כך מהם מתפשטין למטה, והיינו כדפירשנו לעיל סימן (?) חמשה פעמים אור, חמשה פעמים מים, חמשה פעמים רקיע, והיה אפשר לפרש ואבהן כלל כולא שבחסד היו סוד חכמה נצח ת"ת יסוד, ובגבורה בינה הוד מלכות אלא שזה נכון יותר כדפירשנו. תאנא בטש חכמה בשבילוי הם ל"ב נתיבות חכמה, והיו שוים ביחד, ובטש כדי לעשות הבדל ובירור וזיכוך בין אלו לאלו, וכל פעולות החכמה בנתיבות היה על ידי סוד הדעת שהוא משתלשל מהכתר, והוא פועל בין אותם הנתיבות, ולכך כשבאה החכמה לברר בין אותם הנתיבות לעלות אלו על אלו, כניף ברוחא למיא, ירצה ברוחא שהוא התפארת סוד הדעת בחכמה, למיא שהוא בחינת החסד, והיינו סוד עשר נתיבות מחל"ב שהם מבוררות ומעולות על כ"ב, מפני שהל"ב הם בתחלה במדרגה אחת, ואחר כך יתבררו ויתלבנו עשרה נקודין וכ"ב אתוון, והנקודות מים והאותיות יבשה, שאין לאותיות לחלוחית ההנהגה אם לא על ידי הנקודות המטות אותם לכל אשר יטו הנקודות, וזהו שאמר ואתכנפו מיא לאתר חד ואתפתחו חמשין תרעין, מפני שהאותיות הם חמשה מוצאות בחמשה ספירות, שהם בסוד ה' שבבינה, והנה המים שהם חסד שהם עשר נקודות עשרה מאמרות הרי הם מבוררות מהחכמה, אם כן מה שאמרנו למעלה שמהחכמה כלל כולא היינו בהתחלה ל"ב נתיבות שוות, ומה שאמרנו חסד עילאה נפקא מחכמה, היינו מיא שהם הנקודות הנזכרות שהם מבוררות עשר נתיבות לעצמן, והיינו דמפרש מאילין שבילין שהם ל"ב נפקו אחר כך, בהשתלם בחכמה בסוד הדעת נפקי עשרה כתרין שהם עשר נקודות סתומות נעלמות, וזהירין שנותנים אור [לאותיות?], ואחר כך שנבררו אלו אשתארו כ"ב שבילין שלא נעשו אותיות ממש בחכמה, והיינו סוד הגבורה, שהאותיות אש והנקודות מים, והאש אינו נלהב בחכמה אלא סתם כ"ב שבילין, אמנם אחר כך בכח הדעת בטש ההוא רוחא, שאין החכמה פועלת פעולה זו אפילו להתפשטותם ולהבדילם, אלא במציאות החכמה ל"ב שוות,

אתעטרו חמשין גליפין בארבעין ותרין אתוון קדישין דבהון אתברי שמיא וארעא, ואתגלפו בגלופיהון תמניא תרעין דאינון תמניא אתוון דרחמי, דכתיב ה' ה' אל רחום וחנן דנפקא מעתיקא לזעירא, ומתחברן באילין כתרין קדישין חכמה ובינה עילאין דסלקין, נפקא חסד עילאה מהאי סטרא ודינא דגבורה מהאי סטרא, אתא זכותיה דיעקב ואשלים אתרווייהו ואחיד לון, דהא הוא שלימותא עילאה.

היינו אתעטרו חמשין גליפין שהם חמשים שערים, במ"ב אתוון קדישין שהוא סוד שם מ"ב המבואר בכמה מקומות בספ"ר בשער פרטי השמות, דבהון אתברי שמיא וארעא כנודע שבסוד

עשר

שתי שמות, בענין ששתי שמות אלו הם בכלל בחינות החכמה והבינה, שהם כל הבחינות שפירשנו בשמות ואותיות ונקודות, ונכללו בזה עשר מאמרות, ל"ב נתיבות, עשר נקודות, כ"ב אותיות, תשע תיקוני דיקנא דזעיר, י"ג תיקוני דיקנא דאריך, שם ע"ב, שם מ"ב, חמשים שערים, יהו"ה שבאריך אנפין, יהו"ה שהוא בזעיר אנפין, הכל [לפי] [שם] נכלל, ונרמזו יחד בסוד זה הנרמז, ודרך כלל יצא לנו היאך החסד נבדלת ונגלת מראש כל דהיינו חכמה, ועדיין הגבורה נעלמת ולא נגלת עד הבינה כדפירשנו לעיל, וזהו שאמר נפקא חסד עילאה מהאי סטרא מחכמה משם היא נגלת, ודינא דגבורה, לא גבורה עצמה, שהם ל"ב נתיבות בחכמה עשר נקודות וכ"ב נתיבות כדפירש', אלא שאינם אותיות אש אלא בבינה, אם כן דינא דגבורה מהאי סטרא וכבר יעקב היה מלמעלה מהכתר נמצא בסוד רוחא הפועל בתוכיות החכמה, ושם סוד הדעת בדקות ויורדת למטה ומתגלם, וזהו שאמר אתא זכותיה דיעקב שהוא זך ונעלם למעלה, ואתא למטה ואשלים תריוויהו, והיאך הוא יכול להשלים שתי קצוות יחד מפני שמלמעלה הוא הפועל בשניהם ומאצילם בתוכיות חכמה ובינה, וזהו שאמר ואחיד לון, והיאך יש בו כח לאחוז שתי קצוות, דה"א הוא שלימותא עילאה למעלה בשרשיהם, הוא המשלים כדפירשנו, בענין שהם שתי בחינות אל התפארת, האחד בסוד הדעת למעלה, והשני למטה בתפארת עצמו, ואין התפארת משלים אלא באמצעות הדעת.

תאנא אמר ר' שמעון בגין כך ישראל אתקרי, דתאנא יעקב תתאה ישראל עילאה, יעקב לאו שלימותא ישראל שלימותא דכולא, וכן תאנא נאום דוד בן ישי, דוד לאו שלימותא דהא בתראה הוא, ישי עילאה הוא ושלימותא, והיינו דתנינן לא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בקב"ה ובמלכותא דבית דוד דכתיב (שמואל ב, ב) אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בכו ישי איש לאהליו ישראל, מאי איש לאהליו, אתר דעבודה זרה שריא בגווייהו היינו לאהליו, א"ר יהודה כד שריא חכמתא לגלפא גליפין בכולהו כתרין מאן כתרא שארי, אמר ליה בההוא דאתקרי [בינה] בבינה אתכליל כולא, ובגין כך אתפתחו ביה חמשין תרעין ואשתכח דכולא בחכמה אתגליף, הדא הוא דכתיב (תהלים קד) כולם בחכמה עשית, תאנא כתיב (ישעיה מ) מי מדד בשעלו מים וגומ', מי מדד בשעלו מים, מאן מים דא הוא בינה, ר' אלעזר מתני הכי דא חסד, אמר ליה ר' שמעון כולא בחד מתקלא סלקא, ושמים בורת תכן מאן שמים תפארת דכתיב תפארת ישראל וכל בשליש עפר הארץ דא גבורה, ושקל בפלס הרים אילין אינון שאר כתרין דאיקרון טורי אפרסמונא דכיא, וגבעות במאזנים אילין שאר רתיכין מינייהו [בזהר שלנו] תתאין מינייהו] תא חזי בשעלו, מאי שעלו דא רוח חכמתא דהכי תנינן שעלא דקיסרי בקיזפא שקיעז, ושמים בורת תכן, מאן זרת אילין אינון חמשין תרעין דאתפתחו ואתפזרו לכל סטרינ, כמא דאת אמר (מלאכי ב) וזרתי פרש על וגומ', וכל בשליש, מאן שליש רחמי דשלימותא דכולא, ושקל בפלס, מאי פלס, אמר ר' שמעון דכתיב (ויקרא יט) מאזני צדק אבני צדק תו אמר ר' שמעון הני מילי בשיעורא דיוצר כולא אוקימנא.

אמר

עשר מאמרות ל"ב נתיבות נמצאו שמים וארץ וכל אשר בהם, ולזה נרמזו השם בראש התורה (העתקתי מספר הפרדס לתרמ"ק בשער פרטי השמות) בראשית בראאלה ימאתהש מיסואת הארץ והתהובה כדפירשנו בספ"ר בשער הנזכר חסר שמונה, אתגלפו בגלופיהו תמניא תרעין להשלים מגין חמשים מהמ"ב כדי שיהיה סוד חמשים שערי בינה מעצם החכמה, ומה שלמעלה ממנה שהוא סוד הכתר אריך אנפין, ומה שלמטה שהוא סוד זעיר אנפין, והיינו תמניא אתון משתי שמות הרומזים באריך אנפין ובזעיר אנפין, והם סוד מקורי התיקונים העליונים שפירשנו, ולכך הם אתון דרחמי דנפקא מעתיקא לזעירא פירוש י"ג מדות שאנו מזכירים הם מקורות עליונים בכתר, אמנם שם לא ישפט בהם לא חנון ולא רחום לרוב ההעלם, לזה קודם הזכרתם אנו אומרים ה' זעיר אנפין שמתחלק (מלה מטושטשת) בה' אריך אנפין ב"ג מדות אלו שהם רחום וחנון וכו', בענין ששמונה אותיות אלו ראשים ל"ג מדות, הם משלימין חשבון חמשים, כלל הענין (הנאמר) [המאמר] כולו כי בסוד ל"ב נתיבות שהם עשר נקודות וכ"ב אותיות, [חמשה?] מוצאות בסוד כ"ב תיקונים, בסוד שם ע"ב ושם מ"ב וחמשים שערים, נכלל בהם שתי שמות, הכל נכלל בסוד שתי שמות אלו יהו"ה יהו"ה, ומתחברן באילין כתרין קדישין חכמה ובינה שהם אמצעיים גדונים מאריך אנפין נעשים תיקוני דאריך, בזעיר נעשים רישא דזעיר, הם בסוד עלייתם למעלה מחברים

והיינו דמייתי תאנא בגין כך ישראל אתקרי בסוד הדעת, תדע דתאנא יעקב תתאה בתפארת בספירות התחתונות, ישראל עילאה עולה עד המחשבה, יעקב לאו שלימותא שאינו יכול להשלים הקצוות אלא מחמת עזר הדעת דהיינו ישראל שלימותא דכולא, וכדומה לזה תאנא דוד לאו שלימותא שהוא במלכות למטה בתראה, ישי היינו למעלה י"ש, חכמה י' על ש' בינה, וחזור הדבר אל מקורו ממטה למעלה ש"י ש' בינה י' חכמה, והיינו י"ש ש"י שניהם יחד יש"י, בסוד יהי אור י"ה ה"י, והיינו דתנינן וכו' שכפרו בקב"ה ישי, ובמלכות דוד לאהליו למטה באהל התחתון שפולי משכנא דתמן אחידן קליפין עבודה זרה אלהיו כדפי', כד שריא חכמתא לגלפא גליפין ירצה לחקוק ולהאציל האצילות, כיון שהחסד ראש לפי

לפי דבריו, שהרי הם עשר נקודות וכ"ב אותיות הם אחר כך, אם כן חכמה מה חקק ראשונה, הנקודות שהם בחסד, או האותיות בבינה, אמר ליה **בההוא דאתקרי בינה** מה רוצה לומר, הרי הצמיח החכמה בינה להבין דבר מתוך דבר, אם כן גילוי החכמה בינה, ועם היות שבתוכיות החכמה נתגלה החסד, חס ושלוש שיפתח החכמה בשום צד אלא בבינה, והבינה נקבה אל החכמה להניח בה להוויית, וזהו שאמר **בבינה אתכליל כולא** נקודות ואותיות, תדע בגין כך אתפתחו בה חמשין תרעין, שהשערים חמשים אי אפשר אם לא על ידי כ"ב [אותיות] ועשר נקודות שהם ל"ב, ועשר מאמרות שהם מ"ב, ותמניא אתון שהם מאריך ומועיר, אם כן כל מה שהחכמה מסגלת מנחת בתוך הבינה, ובגין כך אתפתחו בה חמשין תרעין, ואם תאמר ומהו זה, הרי החכמה יש בה בחינות אחרות שאני אומר שהם בה מצד מדות אחרות, לזה אמר אין חכמה מוציאה אלא בבינה, ואין לבינה אלא מחכמה, וזהו שאמר **ואשתכח דכולא בחכמה** כל מה שבבינה אין לה אלא מצד החכמה אתגליופו בה, **הדא הוא דכתיב** מה רבו על כל סוד הנמצא כלם בחכמה כדפירשנו שאין זולתה לפעול כדפירשנו, **מאן מים וכו'**, הענין שלשון התוספתא **דא הוא בינה**, ור' אלעזר קשיא ליה בה תרתי, חדא מים חסד, ועוד כתיב מ"י מדד, ומי היינו בינה אם כן מדד חסד, ולהכי תני בה חסד, ורבי שמעון קאמר ליה שלא יגיה הברייתא אלא ליתני בינה, והיינו מי היא בחינת בינה הנעלמת, מדד בשעלו מים מינה ובה והיינו בינה, ורוצה לומר חסד שבבינה, והאי אצטריכא ליה לברייתא להשמיענו, כי מים חסד כולי עלמא ידעי, לא בא לומר אלא שאינם אלא מים שבבינה, והיינו דקאמר ליה **כולא בחד מתקלא סלקא שמים מאן שמים**, יוצה באיוו בחינה לא בחינת אש ומים חסד וגבורה לחודיה, אלא בשש קצוות שכולל בעצמו, דהיינו שנקרא תפארת מלשון פארות, תדע דכתיב **תפארת ישראל**, למעלה מן הענין כתיב השליך משמים ארץ, ומי הם אלו השמים תפארת ישראל, תורה שהשמים הם שש קצוות תפארת ישראל, **דא גבורה** לעפר הארץ אהדר, דהשתא לאו בשעלו וורת ושליש עסקינו, אלא במים ושמים ועפר, והטעם שנקראת הגבורה עפר הארץ, מפני שהיא עפר וקרקע הארץ העליונה

בינה, שכך דרך שלשה מדות אלו בה, חסד למעלה, תפארת באמצע, גבורה למטה, והבחינה האחרונה שבה היא גבורה, שאר כתרין נצח הוד יסוד מלכות, ועם היות שנראה שגילויים לחוץ אמנם בבינה לא נתגלו, עם כל זה נקראים טורי אפרסמונא וכבר פירשנו לעיל סימן (?) אפרסמו"ן סודו בבינה, והם דכיא מצד קשרם בכתר ששם השמן הטו"ב, וגבעות במלכות היא גבעת הלבונה [והתיבין] נעלמות בה והם גבעות, והשתא מפרש המדות שבה במדודו המדות הנזכרות, ופירש בשעלו דא רוח חכמתא, ירצה סוד הדעת נעלם בחכמה, כדפירשנו שעל ידי החכמה הרוח המרחפת על פני המים נראו עשר נקודות לעצמן כדפירשנו לעיל, ולזה נקרא **רוח חכמתא** דעת שבחכמה, והטעם שנקרא **שעלו** מייתי ראיה דתנינן ולא ידעתי מה היא, **זרת אילין אינון** וכו', שהזרת יש בו חמש אצבעות, והשעל יש בו גם כן חמש אצבעות, אלא בשעל הם מקובצות יחד וגקשרות שעדין לא נתפשטו, ולכך אינם חמשים, אמנם זרת הוא התפשטות האצבעות ונעשו חמשה חמשין על ידי התפשטותם, וזרת לשון פיזור שהוא התפשטות שנתפשטו ונתפזרו החמש ספירות, שהם מיוחדות בשעל ונעשה זרת, והיינו אומר **דאתפתחו** וכו', והמים (בשלו) [בשעלו] מפני שהם מחכמה על ידי הרוח כדפירשנו, ושמים שהוא עצם השעל בורת, אחרי שהבינה נתפשטה נאצל הדעת מהחכמה בבינה ונעשה שמים בשש קצוות, שכבר יש קצוות בורת דאתפזרו לכל סטרין ושם התפארת רחמי שלישי ודאי שהוא אמצעי ושליש בין החסד והגבורה ובסוד שלישי הנעלם בבינה נמצאת הגבורה באחרית הבחינות כדפירשנו דהיינו עפר הארץ העליונה מעולם השלישי שלם, וזהו שאמר **שלימותא דכולא**, ומשם מתחיל להשלים הקצוות כדפירשנו, והמלכות שם נמצאת בתוך הבינה, ולכך היא נקשרת בשלשה אבות, ונמצאת היא למעלה כשנמצאת הגבורה, דהיינו גם כן עפר הארץ, עפר גבורה הארץ מלכות, גבורה תתאה דאתי מגבורה עילאה, והיא נקשרת בשליש בין המים והעפר, ורגבים ידובקו ונעשת ארץ, ולכך היא פלס שהיא בין ימין ושמאל מאזני צדק, והיא למעלה, ולמטה ממנה המים שהם נצח הוד יסוד, וכל זה בסוד פרטי שהוא ענפי הבינה.

שמע מינה דיעקב וכו',

ממה שפירשנו שהדין מצד הבינה, וקאמר ושמים תפארת בורת שהיא הבינה שבה התפשטות הענפים לכל סטרין, אם כן לפי זה יעקב מגו דינא קשיא שהיא הגבורה נפק והיתה אצילות, עוד אפשר מדקאמר **יעקב אשלים לתרווייהו**, ואמר שהיא אצילותו למטה משניהם משלים לשני הקצוות, אם כן הוא שלישי לאצילות האבות, ובהכרח אצילותו דרך הגבורה, והיתה

אמר ר' אלעזר שמע מינה דיעקב מגו דינא קשיא נפק, דהא יצחק דינא קשיא אחיד לחולקיה, אמר ליה ר' שמעון ודא הוא בלחודי, והא יצחק מגו חסד נפקא, והכי כולהו דינא מגו רחמי נפקא, ורחמי מדינא, אברהם ירית אחסנא דחסד נפק יצחק בדינא מגו חסד, יעקב נפק ברחמי מגו דינא קשיא, וכך הוא לעילא דא מן דא, וינקא דא מן דא, עד דאשתמודע כולא דהוא חד, ומחד תליין כולהו, וכולא אשתכח חד, בריך שמה לעלם ולעלמי עלמין. אמר רבי אלעזר אשתמודע דלית שלימותא אלא כד אחידן דא בדא, וחד אחיד בתרווייהו לשכללא כולא כגון יעקב, והיינו דכתיב והברית התיכון בתוך הקרשים [מברית] מן הקצה אל הקצה, תאנא כולי האי לא אקרון אלא מסטרא דילן, ומסטרא דילן אשתמודע כולא בהאי, לעילא כולא בחד מתקלא סלקא, לא שני ולא ישתני, כמא דכתיב (מלאכי ג) **אני ה' לא שניתי**, אמר ר' יהודה כולהו בוצינן

בוצינין נהירין מחד ומחד תליין, ובוציני אינהו חד כולא, ולא בעו לאתפרשא, ומאן דפריש לון כאלו אתפרש מחיי עלמא.

אמר

וגבורה מחסד, גראה שקודם שיבא המכריע צריכות הם בעצמן להכליל זה בזה וזה בזה, חסד בגבורה וגבורה בחסד, ולזה נמצא חסד מבינה וגבורה מחסד, ואחר כך קשר שני בתפארת, וזהו שאמר דלית שלימותא, ולא הספיק הקשר והייחוד אלא כד אחידן דא בדא, ראשונה חסד עם גבורה וגבורה בחסד, ואחר כך התפארת חד אחיד בתריווייהו לשכללא כולא, נאחו בחסד ובגבורה שבחסד, ונאחו בגבורה וחסד שבגבורה, והיינו מברית מן הקצה חסד, אל הקצה גבורה, וביניהם חסד שבגבורה וגבורה שבחסד, ועל דרך זה כולל כל שש קצוות, כולי האי לא אתקרי וכו', ירצה מה שאנו מכנים הדין והחסד והתמוגות כדפירשנו, אינו מצד המאציל בעצמו אלא מצד הפעולות הנמשכות אלינו, כי מצד הספירות אל מאצילים אין דין ואין רחמים הכל אחד מיוחד, ומסטר דילן אשתמודע כולא בהאי, ירצה ריבוי הבחינות וחלוקם, אמנם מצד המאציל ולעילא כולא בחד מתקלא סלקא וכו', ירצה במדה אחת נמדדו ובמשקל אחד נשקלו, ושינוי המדות הוא בערך פעולתם לנו, לא שני ולא ישתני, לא מצד עצמו לא שני, ולא מצד הנהגתו במדות לא ישתני, אמנם מתנהג במדות והשינויים מהמדות אלינו כדפירשנו בספ"ר בשער עצמות וכלים ובשער הגוונים, כוליהו בוצינין חסד, הספירות נהירין סוד אור הנהגתם מחד מהכתר, שממנו ולמטה יבחנו ימין ושמאל, אמנם בו הכתר אחד, ואלו היה הכתר מאציל ומפריד בכת המאציל ומרחיקם ממנו, היה אפשר שיתפשטו ויתפזרו למטה ולא יוקשרו, אמנם מחד תליין שהם (למטה) למעלה מושרשות באריך אנפין, והיינו תיקוני הכתר כנודע, ולזה אינהו חד למטה שאין פירוד ביניהם אלא הם נקשרות יחד, ומאן דפריש לון שקוצץ אינו נאחו בהם אלא עובד זולתו, ונבדל מחיי עלמא שהם חיי העולם, ונדבק במיתת העולם שהם החצונים הנפרדים.

האבות בתולדותם יצחק הוליד את יעקב, ויעקב אחוז ברחמים ויצחק אחוז בדין וזה תימה, לזה אמר לו ר' שמעון ודא הוא בלחודי, לא ראית ענין השינויים האלו אלא בין יעקב ליצחק, אם נתן את לבך אל הענין לחקור תמצא הא יצחק מגו חסד נפקא, ולא זה בלבד אלא הכי כוליהו, ירצה שורש לכל היא החכמה, וכבר פירשנו שהיא יסודה חסד, וממנה יוצאת הבינה שהיא שורש הדין כנודע, ומתוך בינה יוצאת החסד והיא חסד כדפירשנו, ומתוך החסד יוצאת הגבורה והיא דין חזק, ומתוך הגבורה יוצא התפארת רחמי, וכמו שהם תולדות האבות למטה אברהם הוליד את יצחק, יצחק הוליד את יעקב, כך הוא לעילא דא מן דא, ולא תאמר לתקן זה שעם היות שיצא החסד מבינה עיקרו חסד מחכמה, ועם היות שיצא גבורה מהחסד עיקרה דין מן הבינה, חס ושלום שהספירות כסדר אצילותם גם כן סדר יניקתם, וינקא דא מן דא, אצילות זה מזה כסדר מניין המדות, והענין שכבר היה אפשר להאציל חסד מהחכמה וגבורה מהבינה, והיתה החכמה האלהית להיות אצילות זה מתוך זה כדי שיהיה מדת בינה יונקת מחכמה, וחסד מבינה, וגבורה מחסד, ותפארת מגבורה, להראות שיש הכרעה ואחדות אל הדין עם החסד והרחמים, וכולא חד מפני שהשורש אל המדות אחד, וזהו שאמר דהוא הנעלם חד, ומה שהאצילים לא נפרדו ממנו אלא מחד תליין כוליהו, שאינם נפרדות אלא מיוחדות בו ונקשרות עמו, ולזה מצד עצמם הם אחד גם כן, וזהו שאמר וכולא אשתכח חד, בריך שמי"ה אצילותו שמו, שעל ידי האצילות אנו מכנים לו שם, ולמעלה מאצילות אין לו שם לעלם כתר, לעלמי חכמה ובינה, עלמין שבע ספירות, אמר ר' [אלעזר] אשתמודע, ירצה נקטינן מכלל דברייך שאין ההכרעה והייחוד תלוי בתפארת לבד, שאם כן היה מספיק שיהיה גילוי חסד מהחכמה וגילוי גבורה מבינה, ואחר כך יהיה התפארת נמשך דרך החסד והגבורה וזה החסד כלול בשנים, אמנם ממה שאנו רואים חסד מבינה

אמר ר' יצחק כתיב (ישעיה ג) ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו בהם, היינו דכתיב (שמות כה) ועשית שנים כרובים זהב, וכתיב (שמואל ב, ו) יושב הכרובים, (שם כב) וירכב על כרוב ויעף, יושב כד שריא לאתישבא בשלימותא [נ"א כד אשתכח בשלימותא] כתיב יושב הכרובים, [בזהר הנדפס: וכד לא שריא ולא אתישבא מלכא בכורסייא כתיב] וירכב על כרוב חד דלא אתישבא מלכא בכורסייה, יושב הכרובים תרי, אמר ר' יוסי ווי לעלמא כד חד כרוב אהדר אנפיה מחבריה, דהא כתיב ופניהם איש אל אחיו כד הוי שלמא בעלמא, אמר ר' יצחק הא תנינן (ויקרא יח) ערות אביך וערות אמך לא תגלה, ווי למאן דגלי ערייתוהו, כגוונא דא כתיב ביעקב מברית מן הקצה אל הקצה, זכאה חולקהו דישאל דקודשא בריך הוא משתבח בתושבחתיהו כגוונא דלעילא דכתיב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר, תאנא אמר ר' יצחק ביומי קדמאי הוה ברנש אמר לחבריה אימא לי מלה חדא וטול מנה כסף,

ונתתי נערים, היינו הנהגת העולם על ידי המלאך מטטרון וסנדלפון שהם נערים, והם הכרובים, וכאשר ההנהגה למעלה, היא הנהגה מיושרת מיוחדת מאירה בלי שינוי, אמנם השינויים למטה בסוד גער מטטרון, וזהו שאמר ותעלולים שינויים רבים ופעולות שונות ימשלו בהם משום דמסטר דאצילות כולא חד כדפירשנו, והיינו דכתיב ועשית שנים כרובים, ולא שתהיה ההנהגה מידם חס ושלום אלא מצד הקב"ה יושב הכרובים, ולכך בימי מרע"ה לא

לא נאמר לרעה, אמנם בימי החורבן שנסתלק הקב"ה ונשאר הכרובים בהסתר פנים היינו רעה, ונתתי נערים שריהם, וזהו שאמר יושב הכרובים, כד אשתכח וכו', שאז ההנהגה על ידי הספירות העליונות, ואלו כסא להשכין שכינה למטה, ואז נקרא יושב הכרובים ואין נערים שריהם, אמנם וירכב על כרוב חד מורה שאין המרכבה שלימה, שאין הספירות יורדות למטה, שברדת הספירות למטה, כמו שהכרובי העליונים אין ביניהם פירוד כך הכרובים יחד מרכבה אליהם, אמנם כשהספירות הם מסתלקות, ישפיע השפע לכרוב אחד, והכרוב לכרוב השני, זה למטה וזה למעלה לא שניהם בשוה, והיינו וירכב על כרוב (א) חד דלא אתיישב' מלכא בכורסיא, כד חד כרוב תפארת ממלכות, וכן מטטרון מסנדלפון, וכן שנים

כרובים זהב שזה הוראה לזה, תפארת במלכות, ואז שלום יסוד המייחד בעולם, ואז שני הכרובים מטטרון סנדלפון מיוחדים שניהם יחד, הם מרכבה אל הייחוד העליון, וכך כרובים זהב פניהם איש אל אחיו, אמר ר' יצחק מעלה הענין יותר למעלה, ערות אביך דא סמאל שפוגם בזכר, וערות אמך דא לילית שפוגם בנקבה ומשליט ר"ע בין ו"ה, והיינו שמכניס צלם בהיכל, ויונק סמאל וילילית הדינים ויתפרדו המדות האלו, ווי למאן דמגלי ערייתיהון במעשיו המקולקלים, כגוונא דא כתיב ביעקב מבריה מן הקצה אל הקצה היינו סוד קשר הכרובים, שהתפארת יאחזו בבינה, ויתפשט במלכות, ויקשור שמאל בימין וימין בשמאל וכדפירשנו לעיל, זכאה חולקהון דישראל דקב"ה וכו', ועל ידי מעשיהם הטובים מקשר ומייחד מדותיו, ומתפאר על ידי טוב מעשיהם דכתיב ישראל אשר בכ אתפאר, אם אתה מפארי אני מפואר, והיינו למעלה, ולמטה בכרובים כיוצא בו, אם ישראל כראוי הם כסא להקב"ה ופניהם איש אל אחיו דומה אל המדות העליונות, ואם לא חס ושלום הכל להפך, תכל תלוי בישראל כפי מעשיהם.

ביומי קדמאי היו החברים רודפים אחר הידיעה, ובמקום שהיו רואים חידוש תורה כמה היו מחבבים אותו ואת האומרו, וכך היה בתחלת הסוד, אמנם אחר כך נתקלקל ולא נשארה מדה זו וזולתי אל החברים, וקשר הענין לומר שהכל תלוי בישראל, והם מתרפין מדברי תורה ומדלדלין ותולכין, ואפשר דלאו על סוד התורה קאמר אלא על כללות העוסקים (שהיו) [שהיו] כל העוסקים יתמי דיתמי בערך הזמן הקדמון, ועמך כולם צדיקים במדרגת היסוד

השתא אמר ברנש לחבריה טול מנה ואשתדל באורייתא, ולית מאן דירכין אודניה, בר אינון זעירין קדישין עליונין דקב"ה משתבח בהו, דכתיב (שם ט) ועמך כולם צדיקים וגומ', ונתת את הפרוכת וגומ' [נ"א] ווי העמודים וחשוקיהם כסף] אמר רבי יצחק ווי העמודים הא (האמינא) [אמינא] כל אינון דמתחברו מקטרי קיימין עילאין איקרו ווי, וכל אינון דלתתא תליין מאינון ווי, מאן וויס שתא בגו שתא, ומתאחדן ומתשקיין מחוטא דשדרה דקאים עלייהו, ובספרא דצניעותא תאנא וויס לעילא וויס לתתא, וכולא במתקלא חד סלקין, מאן צניעותא דספרא, אמר רבי שמעון חמשה פרקין אינון דכלילן בהיכל רב ומליאן כל ארעא, אמר רבי [בזהר הנדפס : יהודה] אי כלילן הכי מכולהו עדיף, אמר ר' שמעון הכי הוא למאן דעאל ונפק, ולמאן דלא עאל ונפק לאו הכי, לברנש דהוה דיוריה ביני [טינרין] טורין ולא ידע בדיורי מאתא, זרע חיטין ואכיל חיטין בגופייהו, יומא חד עאל למאתא אקריבו ליה נהמא טבא, אמר ההוא ברנש דנא למה, אמרו נהמא הוא למיכל, [אכל וטעם לחדא לחכיה] אמר וממה אתעבידא, אמר מחיטין, לבתר אקריבוהי גריסין דלישין במשחא, אמר ואילין ממה אתעבידו אמרו מחטין, לבתר אקריבוהי טריקי מלכין דלישין בדובשא ומשחא אמר ואילין ממה אתעבידו אמרו מחיטין, אמר ודאי אנא מלכא דכל אילין, דאנא אכיל עיקרא דכל הני, ובגין ההוא דעתא מעדוני עלמא לא ידע ואתאבידו מיניה, כך מאן דנקיט כללא ולא ידע בכולהו עידונין דמהנין דנפקי מההוא כללא.

מייחדים בתורתם ובמעשיהם שני הכרובים, ונצר מטעי שהקב"ה נוטע בסוד הייחוד בעולם, מעשה ידי להתפאר התפארת למעלה דכתיב ישראל אשר בכ אתפאר וכדפירשנו לעיל, ווי העמודים, הנה העמוד צורת וא"ו, וא"ו עילאה על ראשו דהיינו ווי העמודים, ופירש ר' יצחק כל אינון דמתחברו מקטרי קיימין עילאין שהם שש קצוות למעלה בספירות, והמשכן נודע שהוא למטה במטטרון, אמנם כל אינון דמתחברו למטה מקטרי קיימין עילאין נקראו ווי, מפני שיסודם וא"ו עליונה, והם ווי העמודים הנקשרים עם העמודים העליונים, שהם ששה עמודים שש קצוות עמודי ההנהגה וקיום העולם, וכל אינון דלתתא תליין מאינון ווי, שהכחות התחתונים תלויים בכחות אלו, מפני שהם הקרובים הרואים את פני המלך, ולכך וויין אלו סבה להעמיד המשכן והקלעים, ולקיים את כל המציאות כולו שם בתוכם, ומציאות הוויין מבעיא ליה מאן וויין דקאמר לשון רבים, אמר שהם כמו צלעות הגוף שהם שתיים עשרה צלעות לימין וכמותם לשמאל, והוראתם לתפארת שהוא ששה בששה מצד כללותם אלו באלו, תחתון בעליון ועליון בתחתון, כל אחד שנים הם שנים עשר, ודרך כללות זה פירשנו בשיר השירים בפסוק שבעה בשבעה, ואותם הדרכים ממש הם לששה בגו ששה, ומתאחד מציאות הצלעות מחוט השדרה דהיינו אומרו וחשוקיהם דבקים בכסף, שחוט השדרה נקרא חבל הכסף, ועניינו מציאות ו' תפארת, והוא אמצעי יורד מהמוח לבן ברחמיו כסף ודאי, ומשם מתפשטות ששה בחסד ששה בגבורה לימין ולשמאל, והם ששה שבחסד בששה שבנצח, וכך הם ששה בתוד ובגבורה, וחוט השדרה עיקר להשקות הצלעות

הצלעות והיינו ו' על כסף שורש לעמוד, וזהו שאמר דקאים עלייהו, ובספרא דצניעותא דרך אחרת ווין לעילא בסוד שם אריך אנפין, יו"ד ה"י וי"ו ה"י הרי שלשה ווין שהם שערות דאריך אנפין, שהוא שער רישיה כעמר נקא, ווין לתתא שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א שהם שלשה ווין שלשה מיני שער בועיר אנפין שיש בהם דין, ועליו נאמר קוצותיו תלתלים שחורות כעורב מצד הדין, ולזה ווין דלעילא הם כסף רחמים, ווין דלתתא תלויין בוין דלעילא, ולכך הם חשוקיהם אלו נאחזים באלו, והיינו וכולהו במתקלא חד סלקין והיינו וחשוקיהם כדפירשנו.

תם ונשלם

שבח לאל בורא עולם

אוצרות התורה